

ĪADT dabas aizsardzības plānu izstrāde – no mērķu noteikšanas līdz apsaimniekošanas pasākumu ieviešanai

Dr.biol. Andris Čeirāns

LU Bioloģijas institūts

Projekts LIFE for SPECIES

**Seminārs “Abinieku un rāpuļu aizsardzība”
RNZD, 14.12.2023.**

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

Posmi

- ĪADT DA plāna pasūtījums un pieteikumu konkurss
- Teritorijas ekspertīze
- Pētījuma rezultātu novērtējums, mērķu noteikšana un pasākumu izstrāde
- Plāna apstiprināšana
- Pasākumu ieviešana
- Sekmju novērtējums un monitorings

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

ĪADT izpētes metodes

ĪADT	Gads	Datubāzes	Vokalizējošie abinieki	Tritonu uzskaites	Sila ķirzaka	Gludenā čūska	Purva bruņurupucis	Atradņu pārbaude	Populāciju lieluma aprēķini
GNP	2020	X	X	X	X				X
ĶNP	2020	X	X	X	X	X			X
Lubāns	2020	X	X	X	X				X
Garkalne	2019	X	X	X	X				X
Aiviekste	2018	X	X	X					X
Piejūra	2018	X	X	X	X			X	X
Dviete	2018	X	X	X	X			X	X
Silene	2018	X	X	X	X		X		X
Abava	2015	X						X	
Ādaži	2014	X				X		X	

Faktoru un vērtību apzināšana

Piejūra

Tabula. Abinieku un rūpuju ietekmējoš

	Pozitīva ietekme	Negatīva ietekme
Dabiskie iekšējie faktori	Atklāti, smilšaini biotopi potenciāli piemēroti sila ķirzakai un dažām citām retām sugām	Nelielu ūdenstilpņu trūkums nosaka zemu sauszemes abinieku populācijas blīvumu; Niedrāju izplatīšanās Daugavgrīvas salā izraisa aizsargājamo abinieku sugu biotopa izušanu
Dabiskie ārējie faktori	Dotajā teritorijā ir salīdzinoši silti klimatiskie apstākļi, kas piemēroti vairumam reto sugu	Lielās upes kombinācijā ar apbūvētām teritorijām veido būtiskus vai nepārvaramus barjerus sauszemes sugām
Antropogēnie iekšējie faktori	-	Mazs sila ķirzaka biotopu īpatsvars sausos priežu mežos, kas saistīts ar mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem. Atpūtnieku plūsma vietām rada būtisku traucējumu, it īpaši kāpu joslā.
Antropogēnie ārējie faktori	Teritorijas pieejamība nosaka lielu skaitu gadījuma novērojumu un izpētes potenciālu, ko var izmantot monitoringā un aizsardzības pasākumu plānošanā	Ceļu tīkls ar intensīvu satiksmi veido nepārvaramas barjeras īpatņu apmaiņai ar ārpusparka populācijām

Aiviekste

Tabula. Abiniekus un rūpuju ietekmējoši

	Pozitīva ietekme	Negatīva ietekme
Dabiskie iekšējie faktori	Liels mitro biotopu īpatsvars – abinieku barošanās biotopi vasaras periodā	Nozīmīgākās vairošanās vietas atrodas ārpus dabas parka robežām
Dabiskie ārējie faktori		Pali nosaka lielas applūstošas teritorijas ar atklātu tekošu ūdeni, kas nav piemērotas abinieku vairošanai
Antropogēnie iekšējie faktori	Grāvju tīklā vairojas abinieki, kas veicina augstu parastāko sugu skaitu	Dajā teritorijas ceļš skērso abinieku migrāciju ceļus un nosaka to augstu bojāeju uz ceļa
Antropogēnie ārējie faktori		

Tabula. DP "Aiviekstes paliene" vērtību kopsavilkums un pretnostatījums

Teritorijas vērtība	Dabas aizsardzības nozīme	Sociālekonomiskā nozīme
Augsts brūno varžu blīvums		Biotope direktīvas IV un V pielikuma varžu populācijas ir ļoti lielā skaitā - nozīmīga barības bāze citām sugām

Dviete

Tabula. Abinieku un rūpuju ietekmējoši

	Pozitīva ietekme	Negatīva ietekme
Dabiskie iekšējie faktori	Vairumam sugu pašpietiekama teritorija ar ziemošanas, vairošanās vietām un vasaras biotopiem	Invazīvās zivs (<i>Perccottus glenii</i>) klātbūtne
Dabiskie ārējie faktori	Applūstoši meži un paliena veicina parastāko abinieku sugu vairošanos	Applūstoša paliene veicina rotana izplatīšanos nelielās palienas ūdenstilpēs, kas ir abinieku vairošanās vietas; smilšu krupja vairošanās sekmes atkarīgas no konkrētā gada klimatiskajiem apstākļiem
Antropogēnie iekšējie faktori	Ganību uzturēšana atklātā stāvoklī novērš smilšu krupja biotopa aizaugšanu	Nelielu ūdenstilpņu eutrofikācija liellopu mēslu dēļ; abinieku bojāeja uz ceļa sezonālu migrāciju laikā
Antropogēnie ārējie faktori	Nav zināmi	Nav zināmi

Tabula. DP "Dvietes paliene" vērtību kopsavilkums un pretnostatījums

Teritorijas vērtība	Dabas aizsardzības nozīme	Sociālekonomiskā nozīme
Retās un aizsargājamās dzīvnieku sugas	Smilšu krupim (<i>Epidalea calamita</i>) vistālāk uz austrumiem esošā populācija	Biotope direktīvas IV un V pielikuma varžu populācijas ir ļoti lielā skaitā - nozīmīga barības bāze citām sugām

Apsaimniekošanas/atjaunošanas pasākumi

Pasākums	GNP	KNP	Lubāns	Garkalne	Aiviekste	Piejūra	Dviete	Silene	Abava	Ādaži
Ūdenstilpņu atjaunošana/ izveidošana	X	X				X		X		X
Sauszemes biotopu uzlabošana/apauguma noņemšana		X						X	X	X
Iežogošana								X		
Dzīvnieku pārejas ceļiem	X	X			X		X	X		
Apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami vai priekšlikumu nav			X	X						
Populāciju uzlabošana ar ex-situ īpatņiem							X	X		

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

Atjaunošanas darbi, 2020.g novembris

a

b

c

d

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

2020.gada vasara

2021.gada pavasaris

Sarkanvēdera ugunskrupja uzskaišu rezultāti pirms un pēc pasākumiem

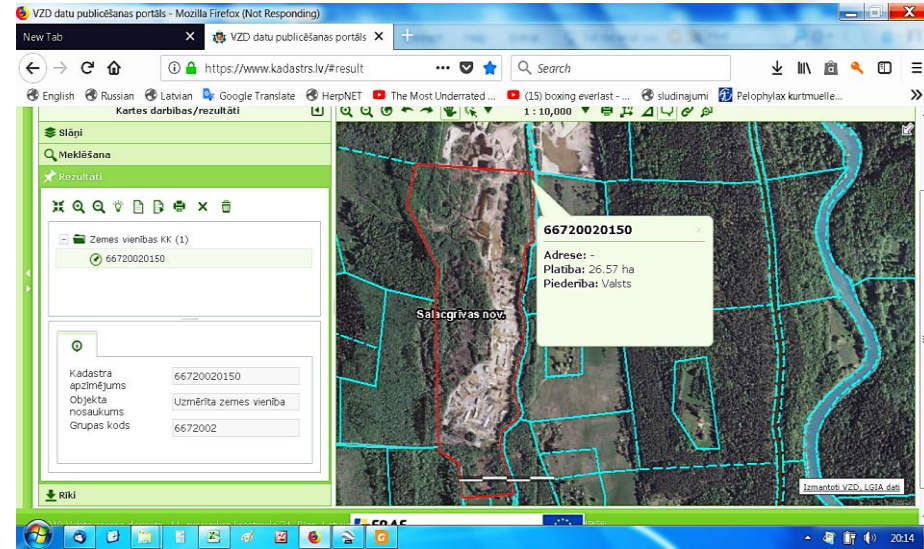
2020.gada maijs (2018.g ortofoto)

2021.gada maijs

DL Karateri, smilšu krupja dzīvotnes uzlabošana

- **Finansētājs:** LVAFA projekts Nr. 1-08/ 263 /2018 „Apdraudēto abinieku un rāpuļu sugu biotopu apsaimniekošanas pasākumu īstenošana dabas liegumos „Karateri” un „Ilgas””
- **Īstenotājs:** Daugavpils Universitāte
- **Zemes apsaimniekotājs/partneris:** DAP Vidzemes RP
- **DL «Karateri»**
- **Krūmu apauguma noņemšana (6 ha)**
- **Vairošanās vietu izveide - grunts izstumšana, izveidojot seklas lāmas (6,5 ha)**

Atjaunošanas darbi

03.04.2019.

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

2019.g augusts

2019: sākotnējās sekmes

17.05.2019.

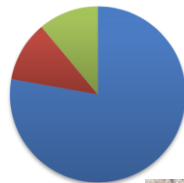
Abinieku vairošanās ūdenstilpņu skaits (iekavās – izmantoto ūdenstilpņu īpatsvars attiecīgajā lieguma daļā) dabas lieguma „Karateri” smilšu krupja biotopos

Taksons	Izveidotās/atjaunotās ūdenstilpes (n=8)	Ūdenstilpes gar biotopu uzlabošanas darbu perifēriju (n=5)	Ūdenstilpes vietās, kur netika veikti biotopu uzlabošanas darbi (n=13)
Smilšu krupis (<i>Epidalea calamita</i>)	2 (25%)	4 (80%)	0 (0%)
Parastais krupis (<i>Bufo bufo</i>)	3 (38%)	0 (0%)	3 (23%)
Brūnās vardenes (<i>Rana sp.</i>)	1 (13%)	0 (0%)	0 (0%)
Dīķa varde (<i>Pelophylax lessonae</i>)	1 (13%)	1 (20%)	7 (54%)
Mazais tritons (<i>Lissotriton vulgaris</i>)	0 (0%)	0 (0%)	1 (8%)

Smilšu krupis

Dīķa varde

- neatjaunoti
- atjaunoto perimetrs
- atjaunoti

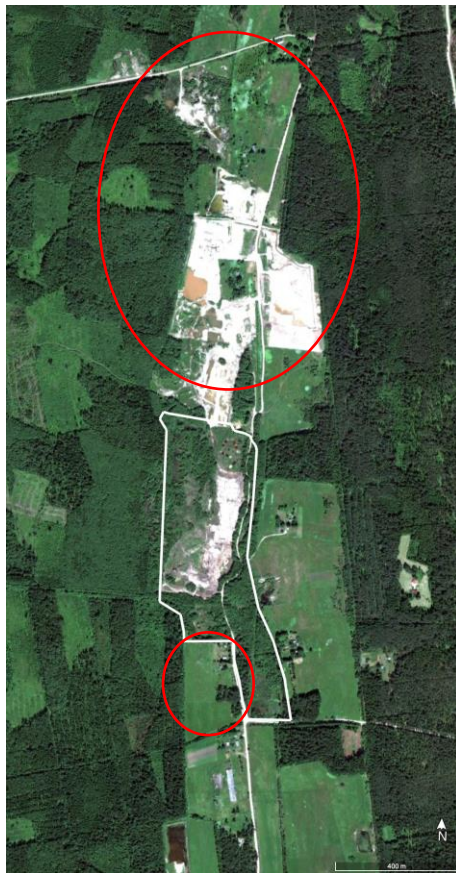
2019.g jūlijs

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

Pašreizējā situācija: izaicinājumi turpinās

2013

2019

2023

01.07.2023.

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne » (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

Pateicība:

Materiāls sagatavots Eiropas Komisijas LIFE projekta “Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprite un izpratne” (projekta Nr. LIFE19 GIE/LV/000857 - LIFE FOR SPECIES) ietvaros. Projekts tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu.”

Šis materiāls satur tikai projekta LIFE FOR SPECIES īstenotāju viedokli, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra un Eiropas Komisija nav atbildīgas par šeit sniegto informāciju un tās iespējamo izmantojumu”.

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra

Dabas aizsardzības
pārvalde

DALĪGAPILS UNIVERSITĀTE

